

Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana  
Kardeljeva ploščad 16  
Ljubljana

v  
PREŠERNOV SPOMENIK

***POROČILO ZA ZGODOVINO  
UMETNOSTI***

**Ljubljana, 21.10.2004**

Vsakoletna praznovanja Novega leta, se po vzoru ostalih svetovnih prstolnic, vrstijo tudi v Ljubljani na osrednjem trgu – Prešernovem trgu. Trg je križišče, v katero se steka pet ulic in je tako naravno stičišče, katerega centralni del je spomenik,

posvečen slovenskemu največjemu pesniku, Francetu Prešernu. Ob vznožju spomenika so stopnice na katerih, ob lepem vremenu radi posedamo mladi.



## *Slika 1 – Prešernov spomenik*

### **Prešernov spomenik**

Nekakšno neformalno središče Ljubljane je Prešernov trg s spomenikom največjemu slovenskemu pesniku Francetu Prešernu. Spomenik stoji v neposredni bližini Tromostovja in frančiškanske cerkve Marijinega oznanenja. Odkrit je bil leta 1905.

V oči je bodla predvsem muza<sup>1</sup>, ki bdi nad pesnikovim kipom in je tedaj sporožila številne kritike kulturne in cerkvene javnosti. Pojavile so se celo zahteve po njeni odstavitvi.



*Slika 2 – muza pesništva*

---

<sup>1</sup> muza -e ž (u)

- v grški mitologiji vsaka od devetih zaščitnic umetnosti in znanosti, modrica: prositi muze za navdih; Apolon z devetimi muzami • iron. muze ga ravno niso obdarovale ni zelo pameten, nadarjen; nima umetniškega daru
- ekspr. umetniški dar, umetniški navdih: njegova muza ne počiva; skromni plodovi pesnikove muze / vpeljati v domačo književnost vse oblike petrarkistične muze umetnosti, zlasti pesništva // ženska kot vir umetniškega navdiha, zlasti pesniškega: v romanu je opisal prijateljstvo nekdanjo muzo

Kip pesnika in muze pesništva, ki drži nad umetnikom lovorovo vejico ter reliefa na levi in desni strani spomenika (Slovo Črtomira in Bogomile, Ribič), je izdelal kipar Ivan Zajec. Arhitekturno zasnovo je izdelal Maks Fabiani. Škof Jeglič je zaradi nje napisal županu Ivanu Hribarju celo pismo z zahtevo, da kip muze odstranijo.

Spodnji, temnejši del je iz pohorskega tonalita, zgornji, svetlejši pa iz tirolskega granita. Figura Prešerna in muze je narejena iz brona ( mešanica bakra in kositra ), postopek dela pa imenujemo ulivanje<sup>2</sup>.

Primerno ozadje Pešernovemu spomeniku ustvarja klasicistična palača, v kateri sta danes centralna lekarna in zavod za zdravstveno varstvo. Nasproti centralne lekarne (na vogalu Miklošičeve in Trubarjeve ceste) stoji nekoč Urbančeva hiša, danes veleblagovnica Centromerkur. Na fasadi v topli opečnati barvi Frančiškanske cerkve Marijinega oznanenja, s povišanim čelom in okrašeni s freskami in kipi najdemo napis: **AVE GRATIA PLENA**<sup>3</sup>. Nasproti Frančiškanske cerkve stoji Tromostovje (nekdaj Špitalski most). Pogled Prešernovega kipa je usmerjen proti štiri nadstropni hiši (mali nebotičnik).

### **Maks Fabiani**

Je bil slovenski arhitekt in urbanist. Bil je pripadnik secesije<sup>4</sup>, ter med vodilnimi izvajalci moderne arhitekture. Med mnogimi deli je naredil tudi podstavek Prešernovega spomenika. Rojen je bil leta 1865, umrl pa je leta 1962.

### **Ivan Zajec (1869-1952)**

Bil je slovenski kipar. Njegovo največje delo je ulivanje spomenika največjemu slovenskemu pesniku Francetu Prešernu z muzo in reliefoma.

---

<sup>2</sup> ulivati -am nedov., tudi ulivajte; tudi ulivala (i) izdelovati z vlivanjem staljene kovine, snovi v kalup, narejen po originalu: ulivati kipe / ulivati v bron, mavec // izdelovati z vlivanjem staljene kovine, snovi v forme: ulivati sveče, zvonove / ulivati črke iz svinca

<sup>3</sup> Pozdravljena, milosti polna

<sup>4</sup> secesija -e ž (i) um. srednjeevropska umetnostna smer ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja, ki se odcepi od tradicionalnih smeri in si prizadeva za nove oblike: secesija v slovenski arhitekturi; stavbe, vinjete v stilu secesije / berlinska, dunajska secesija // doba tega sloga: pohištvo iz secesije

## Zanimivosti:

- Nasproti Tromostovja stoji na malo zvišeni terasi v italijanskem baroku pozidana Frančiškanska cerkev. Ker peljejo k cerkvi s Prešernovega trga stopnice, so ji Ljubljančani pravili včasih, ko so jo imeli še avguštinci, pri Devici Mariji na štengcah.
- Od leta 1876 do 1949 se je, današnji Prešernov trg, imenoval Mariji trg.
- Primiceva Julija je bila rojena v hiši na Wolfovi ulici št.1.

## Zaključek:

Prešeren je bil in je še danes največji slovenski pesnik. S postavitvijo spomenika v centru mesta in poimenovanjem trga z njegovim imenom smo Slovenci počastili njegov spomin. Še danes prirejamo veliko kulturnih prireditev ob njegovem spomeniku, vendar je to dvorezni meč. Moje mnenje je, da preveliki odri postavljeni ob Prešernovem spomeniku prekrijejo njegovo mogočnost in njegov namen. Na drugi strani pa posedanje mladih na stopnicah vznožja spomenika kaže na priljubljeno družabno točko. Med pogovorom s prijatelji smo ugotovili, da je reljefni prikaz pesmi posrečena izbira razumevanja obeh pesmi.

## Viri

### Literatura:

- Kopriva, S.: Ljubljana skozi čas, Založba Borec, Lj., 1989
- Šumi, N.: Ljubljana, Jugoslovanska revija, Beograd, 1980
- Leksikon, Cankarjeva založba, 1994
- Plesničar-Gec, L.: Rešena arheološka dediščina Ljubljane, Lj., 1992
- Slovenija: Portret v podobi, DZS, 1971
- Prešeren, F.: Pesnitve in pisma, Založba Kondor, Lj., 1962
- Volk, L.: Lastni zapiski, Lj., 2004

### Viri z interneta:

- <http://www.ljubljana-calling.com>
- <http://www.najdi.si>
- <http://www.dijaski.net>